

Uvodnik

Osemdeseta leta si bomo v slovenski arheologiji zapomnili po rojstvu ARHEA, glasila Slovenskega arheološkega društva in obenem prve in edine slovenske teoretske arheološke revije. Peščica zagnanih pobudnikov, urednikov in avtorjev si je smelo zastavila cilj, spodbuditi teoretski razmislek v slovenski arheologiji, obogatiti domačo arheološko stroko s ščepcem samorefleksije o vzgibih in načelih arheološkega dela. In se je zgodilo. Izhajal je ARHEO, po vsebinski zasnovi edinstvena revija v tem koncu sveta, ki smo mu tedaj še rekli Jugoslavija, izšli so prvi prevodi teoretsko-metodoloških del v zbirki *Studia humanitatis* (Klejn, Gardin), prevodi temeljnih metodoloških priročnikov (Harris, Moberg, Barker)...

Minister Gregor pa nič.

Zasedba uredništva se je z leti spreminjala, nekaj informacij in idej je bilo uspešno zasejanih med arheološko srenjo, mlada študentska populacija se tekom študija seznanja s teoretskimi podmenami in s teoretskimi nejasnostmi arheologije kot sodobne vede. ARHEO je vpeljal v slovenski arheološki besednjak prenekatero novost: izrazi, imena in naslovi s področja teorije so nam postali bolj domači. Posebno dragocen je bil prispevek revije pri predstavitvi in uveljavljanju novejših metodologij in delovnih strategij. Vendar se zdi, da je krog piscev (in bralcev?) ostajal razmeroma ozek, ožji kot bi si bilo želeli. Kot da slovenska arheološka stroka ne čuti niti interesa niti potrebe po izpraševanju lastne profesionalne vesti. Rezultat tega je bilo tudi neredno izhajanje ARHEA v preteklih letih.

Pred letom dni je tedanji uredniški odbor ARHEA Slovenskemu arheološkemu društvu predlagal kadrovsko zamenjavo. Društvo je na redni letni skupščini dne 29. junija 1999 potrdilo predlagani novi uredniški odbor, ki ga sestavljamo Andrej Gaspari, Tatjana Greif, Boris Kavur, Dimitrij Mlekuž, Tomaž Naberger in Katarina Predovnik.

Urednikovanja smo se lotili v želji, da bi ARHEU vlili nekaj novih moči, da bi ga ponovno redno – enkrat letno – pripeljali na police slovenskih arheologov in s tem teoretskim temam dali ustrezno mesto na dnevnem redu slovenske arheologije. Zavedamo se, da revija doslej v stroki ni sprožila zelenega odziva, zato želimo ARHEO nekoliko prilagoditi bralcem, da bi postal resnično zanimiv za celotno slovensko arheološko srenjo in zainteresirane laike.

Posebej pozorno naj ARHEO opozarja na preteklost (slovenske) arheologije; predstaviti in kritično ovrednotiti velja teoretične pristope in intelektualne koncepte, ki so v preteklosti vplivali na oblikovanje interpretativnih modelov in privedli do posameznih odkritij ter organizacije stroke, kakršna je danes. Čeprav v revijo ne so-

dijo primarne objave raziskav, pa bi si želeli vanjo uvrstiti analitične ali sintetične študije, ki prinašajo "alternativno", teoretsko podprto interpretacijo arheoloških podatkov. Ob tem ARHEO ostaja glasilo Slovenskega arheološkega društva, zato je pomembna tudi njegova vloga pri obveščanju članov o delovanju Društva. Objava notic o raziskovalni dejavnosti, obvestil o dogodkih (razstave, kongresi, seminarji) in predstavitev projektov, ki so nekaj časa imeli svoje mesto v ARHEU in nato v MOZAIKU, se ob obilici ažurnejših medijev in glede na frekvenco izhajanja revije ne zdi primerno. Vsekakor pa v ARHEO sodijo kritična poročila o udeležbah na konferencah, posvetovanjih, ocene knjižnih izdaj in pomembnejših razstav.

Bistvena vloga ARHEA ostaja, da slovensko arheologijo sprotno seznanja z novimi trendi v arheološki teoretski misli, zato je vanj vključena bodisi izvirna besedila tujih avtorjev bodisi prevodi ključnih teoretskih besedil. Poudariti velja, da ARHEO ne bo reševal teoretskih ugank in zagat, pač pa bo zastavljal vprašanja in s tem opozarjal na kleči in širil obzorja slovenske arheologije.

Vloga uredništva je, da aktivno oblikuje vsebino in usmeritev revije. Pisana sestava uredniškega odbora v smislu teoretske usmeritve in strokovnih preferenc njegovih članov zagotavlja vsebinsko odprtost in širino revije.

Tokratno, devetnajsto številko smo želeli zasnovati tako, da bi pokazali na praktične vidike teorije oziroma na teoretske vidike prakse in bi s tem premikom v polje aplikativnega ARHEO približali arheološkemu bralstvu, ki ga tarejo vsakodnevni delovni problemi čisto praktične narave. Teorijo naj bi iz oblakov potegnili na prašna tla arheološkega vsakdanjika. Zato smo si kot žgočo, vsem dobro znano, često premlevano, pa vse prerediti v tiskani obliki predstavljeno temo izbrali slovenski arheološki avtocestni križ. Pričakovali smo navdušen odziv uspešnih, a pogosto tudi razočaranih avtocestnih arheologov, ki bi si ob priliki, obelodaniti svoje lepe in manj lepe izkušnje, opozoriti stroko in naročnike na dobre in slabe strani načrtovanja in izvedbe arheoloških raziskav na trasah slovenskih avtocest, veselo pomeli roke in uredništvo zasuli s polemičnimi, kritičnimi in vsekakor dragocenimi besedili...

Minister Gregor pa nič.

Številka je zato vsebinsko raznolika, brez povezovalne rdeče niti. Za vse radovedne (ali zgolj obsedene) "surfarije" bo gotovo dragocen pregled arheologije na internetu, ki ga prinaša prispevek avtorjev Predraga Novakovića in Dimitrija Mlekuža: na enem mestu so zbrani koristni naslovi in nasveti za navigacijo. Z veliko zamudo

prihaja zapis intervjuja z Lewisom R. Binfordom, utemeljiteljem nove arheologije in hkrati eno najbolj kontroverznih osebnosti ameriške arheologije. Sledi prevod članka Curtisa F. Schaafsma, ki ob prerekanjih med zagovorniki procesualne in postprocesualne pozicije razmišlja o tem, da nobena teorija ne sme postati dogma. Kot zgled arheologom postavlja kvantno fiziko in revolucijo v znanosti, ki jo je sprožil razvoj kvantne teorije. Avtorjeva sklepna misel, da sta procesualno in postprocesualno gledanje v arheologiji morda v resnici komplementarni in ne zgolj diametralno nasprotni, je iskrov in globoko pomenljiv domislek, ki pa je v arheologiji žal ostal neopažen in brez odziva.

Premislek o uveljavljenih in nekritično sprejetih postavkah v zgodovini antične umetnosti prinaša članek Katje Žvanut, ki opozarja na pomanjkljivosti interpretativnih modelov umetnostne zgodovine.

Mihela Kajzer Cafnik na podlagi izkušenj mariborskega Zavoda za varstvo naravne in kulturne dediščine predstavlja prozaično plat izvajanja arheoloških raziskav na trasah slovenskega avtocestnega križa: upravne postopke, ki so potrebni za normalen potek del, vse od načrtovanja in dogovarjanja z naročnikom do uveljavljanja spomeniško-varstvenih zahtev in načel ter izpolnjevanja strokovnih in pravnih obvez do stroke in naročnika.

Leta 1999 je preteklo kar okroglih sto let od odkritja srednjepaleolitskega najdišča v Krapini. Obletnico so na Hrvaškem obeležili s simpozijem, ki se ga je udeležil tudi Boris Kavur. V prispevku za ARHEO predstavlja zgodovino in pomen odkritij v Krapini za razvoj paleoantropologije in kritično ocenjuje dogajanja na jubilejnem simpoziju.

Ob koncu sledita še poročili o posvetovanjih na temo "Paleolitik in mezolitik Evrope in Anglije" v Sheffieldu in poročilo o delu Slovenskega arheološkega društva v letih 1998 in 1999.

V pričakovanju dvajsete številke uredništvo ponovno vabi k sodelovanju vse arheologe: ARHEO ponuja prostor vsem tistim mislim, ki se vam utrinjajo dan za dnem, pa jim ne najdete mesta v svojih siceršnjih objavah. Kdo vendar smo arheologi in kaj počnemo? Zakaj počnemo, kar počnemo, in zakaj ravno na tak način? Kako nas vidijo drugi in kako vplivajo na naše delo?

Minister Gregor pa nič?

Vaše uredništvo
